

หลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองในยุค AI

BUDDHISM-BASED WITH POLITICAL COMMUNICATION THE AGE OF AI*

พระทินพล ชยาภิภู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Pra Tinnapol Chayapipu

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : Foytinnapon@gmail.com

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมืองคือกระบวนการสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน โดยที่กลุ่มองค์กรทางการเมืองมีความต้องการการสนับสนุนจากประชาชนจึงจำเป็นต้องทำการส่งสาร ผ่านสื่อมวลชน ไปยังประชาชน สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ในการเผยแพร่ข่าวสารนั้น ภายใต้มุมมองของตนเอง ซึ่งอาจมีอคติ หรือทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง เป็นสิ่งที่ประชาชนผู้รับสารจะใช้วิจารณญาณ ในการวินิจฉัยตัดสินและในขณะเดียวกันประชาชนก็อาจส่งสารไปยังกลุ่มองค์กรทางการเมืองเพื่อเสนอแนวทาง เรียกร้องต่อต้าน โดยผ่านไปยังสื่อมวลชน ซึ่งอาจเป็นจดหมาย หรือทัศนคติจากการหยั่งเสียง ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการนี้ สื่อมวลชนนอกจากจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทั้ง 2 กลุ่มแล้วยังสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารได้อีกด้วย โดยวิธีการนำเสนอความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ บุทวิเคราะห์ผ่านคอลัมน์ต่าง ๆ และแม้แต่ในเนื้อหาของข่าวเอง การกลั่นกรองที่จะนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ ข่าวเล็ก หรือไม่นำเสนอก็เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารทางการเมืองด้วย การใช้ทักษะในยุค AI มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ความรู้ในการใช้ข้อมูล การประเมินความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักกัจจตุจรีต 4 หลักจริยธรรม 5 ประการ และหลักสัปปริสธรรม 7 บุรณการกับทักษะทั้ง 6 ประการนี้ด้วย

คำสำคัญ : การสื่อสาร; การเมือง; หลักพุทธธรรม

* ได้รับบทความ: 17 ตุลาคม 2566; แก้ไขบทความ: 23 พฤศจิกายน 2566; ตอปรับตีพิมพ์: 31 ธันวาคม 2566

Abstract

The Political communication is a communication process that consists of three parties: political organizations, the media, and the people. Political organizations need the support of the people, so it is necessary to send a message through the media to the people. The press also acts as an intermediary. To disseminate that message. Under their own perspective which may be biased or act impartially. It's something that the audience will use to criticize them. In the diagnosis, judge and at the same time. The public may send a message to a group of political organizations to propose a solution. Demand, resist. This can be a letter or an attitude from a poll. On various issues. In this process, The mass media, in addition to acting as a medium for presenting information of both groups, can also act as messengers. By way of presenting opinions, criticizing Butt analyzes through various columns and even in the content of the news itself. The moderation to be presented is big news. Small or unrepresented news is also part of political communication. The use of skills in the age of AI is essential in political communication. Knowledge of data usage, risk assessment from technology, critical thinking skills, creative skills, communication skills. In order to achieve political communication that benefits society, morality, ethics are required and the application of the Buddhist Dharma principles, namely the 4 principles of honesty, 5 ethical principles, and the 7 principles of Sappuris Dharma, is integrated with these 6 skills.

Keywords : Communication; Politics; Buddha-dhamma;

บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย การสื่อสารทางการเมืองคือกระบวนการสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมืองมวลชนและประชาชน โดยที่กลุ่มองค์กรทางการเมืองมีความต้องการส่งสาร ผ่านสื่อมวลชนไปยังประชาชน สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข่าวสารนั้น ภายใต้มุมมอง จุดยืน และอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนผู้รับสารจะใช้วิจารณ์ญาณในการพิจารณา และขณะเดียวกันประชาชนก็อาจส่งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้รับไปยังกลุ่มองค์กรทางการเมืองเพื่อสนองแนวทางการแก้ไข เรียกร้องตลอดจนการต่อต้าน โดย

ผ่านไปยังสื่อมวลชน เป็นการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมืองการสื่อสารทางการเมืองมีความหมายทั้งในเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้างการสื่อสารทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำขึ้น หรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตน การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ หรือการกล่าวคำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึงการสื่อสารทางการเมืองส่วนในความหมาย เชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิด และทัศนคติ อันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองมักจะมองการสื่อสารทางการเมืองโดยนัยแห่งความหมายแคบนี้ เช่น การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งอาเจนในเรื่องการใช้โทรทัศน์ โปสเตอร์และการกล่าวคำปราศรัยของพรรคและนักการเมืองเป็นต้นอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอด และการแพร่ของข่าวสารทางการเมืองอันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมืองที่ครอบคลุมการสื่อสารในทุกกิจกรรมของมนุษย์ทางสังคมและการเมืองรวมทั้งเป็นการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมการเมืองเช่น การเข้าร่วมทางการเมืองการเลือกสรรทางการเมือง

ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการเมืองจึงมีทฤษฎีที่อธิบายตัวกระบวนการสื่อสารอยู่หลายทฤษฎี ทั้งตัวทฤษฎีที่เป็นการสื่อสารทางการเมืองโดยตรง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง (Brian McNair 1995) เริ่มต้นจากองค์กรทางการเมืองอันได้แก่ นักการเมืองพรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มก่อการร้าย ส่งสารไปยังสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อให้สื่อมวลชนส่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นไปยังประชาชน ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ส่งจากนักการเมืองนั้น สื่อมวลชนอาจจะนำเสนอหรือไม่นำเสนอหรือนำเสนอเป็นบางส่วนก็ได้ ขณะเดียวกันสื่อมวลชน ก็อาจทำหน้าที่เป็นแหล่งสารเอง โดยการนำเสนอบทบรรณาธิการคอลัมน์วิพากษ์วิจารณ์การเมืองส่งไปยังผู้อ่าน ซึ่งมีสถานะเป็นผู้รับสาร แต่ในทำนองกลับกัน ประชาชนก็อาจทำหน้าที่ผู้ส่งสารโดยการส่งจดหมายร้องเรียนเดินขบวนประท้วง เพื่อให้สื่อมวลชนส่งสารนั้นไปยังนักการเมือง การใช้ทักษะในยุค AI จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ความรู้ในการใช้ข้อมูล การประเมินความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม การนำหลักพุทธธรรมบูรณาการกับทักษะทั้ง 6 ประการนี้ด้วย

แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

กิจกรรมทางการเมือง คือการสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงการพูด การเขียน แต่ทุกอย่างที่ปรากฏสู่สายตาไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ทรงผม ตราสัญลักษณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร อันจะนำไปสู่สิ่งที่เป็นภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของ บุคคลบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองมี 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมืองทำการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารของตนเองไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนถ่ายทอดข้อมูลเหล่านั้นผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังประชาชน ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการส่งและรับข้อมูล ได้ดังนี้

องค์กรทางการเมือง ในฐานะต้นธารของ ‘สาร’ ที่ต้องการส่งออกไปเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของประชาชนและรัฐบาล โดยองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ประกอบด้วย

พรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นที่รวมของคนที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกัน มีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมกัน พรรคการเมืองในประเทศประชาธิปไตยสมัยใหม่ พันธกิจในการบรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญคือการชนะเลือกตั้งหรือเป็นผู้บริหาร หรือเป็นผู้แทนในสภา ดังนั้นพรรคการเมืองจึงต้องพยายามสื่อสาร หรือโน้มน้าวใจผู้เลือกตั้ง ให้เห็นว่าพรรคมีศักยภาพ มีจริยธรรม และมีนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน แนวทางการสื่อสารของพรรคการเมืองมีทั้งการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การปันข่าว ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวของพรรคในเชิงบวก โดยเฉพาะในช่วงเวลาของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งกระบวนการนี้จัดกระทำโดยที่ปรึกษาด้านการสื่อสารทางการเมืองมืออาชีพ อันมีอยู่ในทุกพรรคการเมืองในปัจจุบัน

องค์กรสาธารณะ หรืออาจเรียกว่าองค์กรภาคประชาชน ได้แก่สหภาพแรงงานกลุ่มผู้บริโภคและสมาคมวิชาชีพ กลุ่มองค์กรที่มีใช้ภาครัฐนี้ เป็นองค์กรที่สื่อสาร เพื่อเป้าหมายเฉพาะองค์กร บางครั้งอาจสนับสนุนพรรคการเมืองบางครั้งอาจจะต่อต้าน ขึ้นอยู่กับประเด็นและสถานการณ์

กลุ่มกดดัน เป็นการรวมตัวของบุคคลในประเด็นเฉพาะกิจ ไม่มีลักษณะเป็นสถาบัน แต่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ชัดเจนมีการรวมตัวกันในเวลาหนึ่ง เพื่อกดดันให้มีการดำเนินการหรือเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่นกลุ่มรณรงค์ปลดอาวุธนิวเคลียร์ กลุ่มอนุรักษธรรมชาติ ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้ต้องการใช้การสื่อสารอย่างมากเพื่อโน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นด้วย หรือคล้อยตามในประเด็นของกลุ่มที่นำเสนอ

สื่อมวลชน เป็นองค์ประกอบสำคัญในฐานะผู้นำสารไปสู่ประชาชน และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการส่งสารจากประชาชนไปยังนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองด้วยความกว้างใหญ่ของพื้นที่ประเทศ ประกอบกับจำนวนมหาศาลของประชาชนทำให้นักการเมืองไม่อาจติดต่อดirectกับประชาชนได้ สื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางสำคัญในการกระจายข่าวไปยังประชาชน ดังนั้นนักการเมืองและผู้แสดงทางการเมืองทั้งหลาย จึงต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้ตนเองและเรื่องราวต่าง ๆ ได้ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชน จะโดยช่องทางปกติหรือใช้

ความสัมพันธ์ ส่วนตัวตาม ซึ่งในการนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ ทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น ก็ถูกตั้งข้อสังเกตถึงความเป็นกลาง และความมีอคติอยู่เสมอ ๆ

ประชาชน คือกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารทางการเมืองหากไม่มีประชาชน การสื่อสารทางการเมืองก็ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงมักที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ให้เข้าถึงประชาชนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้ และโดยที่ประชาชนนั้นมีความแตกต่างกันทั้งสถานะ อาชีพ การศึกษา รายได้ ภูมิภาค ฯลฯ การจะเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่นักการเมืองจะต้องแสวงหาช่องทางและวิธีการในการสื่อสารให้สอดคล้องอย่างเฉพาะเจาะจง (นันทนา นันทวโรภาส, 2563)

ทักษะที่จำเป็นในยุค AI กับ การสื่อสารทางการเมือง

AI คืออะไร AI ย่อมาจาก Artificial Intelligence คือ ปัญญาประดิษฐ์ โปรแกรมที่ถูกเขียนและพัฒนาให้มีความฉลาด มีความสามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจได้ จากการประมวลผลของฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และยังสามารถดัดแปลงการประมวลผล ประยุกต์ ให้เป็นไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ การเข้ามาของ Chat GPT ทำให้โลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุค AI อย่างเป็นทางการ แม้อดีตจะมีการใช้ AI ในบางธุรกิจอยู่บ้าง เช่น Netflix และ Amazon แต่สำหรับ Chat GPT นั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงและใช้งานได้โดยตรง และยังสามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถให้กับ AI การใช้งานของคนทั่วโลกทำให้มีข้อมูลมหาศาลหลั่งไหลเข้าสู่ Chat GPT ตลอดเวลา ทำให้ AI สามารถเรียนรู้และชาญฉลาดมากขึ้น แน่นอนว่าผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้ย่อมได้เปรียบกว่า ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การทำธุรกิจ การศึกษา ชีวิตประจำวัน และอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี จึงควรมีทักษะความรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีดังนี้

1.ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี การใช้งาน AI จำเป็นต้องเชื่อมต่อผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน ผู้ใช้งานจึงจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานในการใช้งานคอมพิวเตอร์ เพื่อสามารถเชื่อมต่อและป้อนคำสั่งกับ AI ได้

2.ความรู้ในการใช้ข้อมูล พลังขับเคลื่อนของ AI คือข้อมูล ผลลัพธ์ที่ดีเกิดจากการใส่ข้อมูลที่ดี หากผู้ใช้งานมีความรู้ในการใช้ข้อมูล จะช่วยส่งเสริมให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับผู้ที่สนใจสามารถเรียนคอร์สออนไลน์ต่าง ๆ ที่เปิดสอนในด้านการใช้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้มีทักษะและสามารถใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.การประเมินความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ซึ่งอาจจะทำให้เกิดช่องว่างในด้านความปลอดภัย และยังไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองมารองรับ ดังนั้นผู้ใช้งานจึงควรมีความรู้และเข้าใจในความเสี่ยง สามารถจัดการและคัดกรองข้อมูลในการใช้งาน เพื่อไม่ให้ข้อมูลที่สำคัญรั่วไหล จนนำมาสู่ปัญหาที่

ร้ายแรงได้ ซึ่งพบกรณีผู้ใช้งานของบริษัทใหญ่แห่งหนึ่ง ที่ได้นำข้อมูลลับของบริษัทไปใช้กับ Chat GPT จนทำให้ข้อมูลที่สำคัญนี้ตกเป็นทรัพย์สินของ Chat GPT และนำปัญหามาสู่ตัวผู้ใช้งานเอง

4. ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) Critical Thinking คือ การคิดและตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยเหตุผล หลักฐาน หรือข้อสนับสนุน โดยไม่ใช้อารมณ์ ความเชื่อดั้งเดิม ประสบการณ์ และอคติ ในการคิด และการตัดสินใจนั้น เพื่อเราสามารถตัดสินใจหรือหาคำตอบได้ถูกต้องมากขึ้น ถึงแม้ AI จะชาญฉลาดเพียงใดก็ตาม แต่เราจำเป็นต้องเข้าใจว่า AI ประมวลผลต่าง ๆ จากข้อมูล ซึ่ง AI จะให้คำตอบจากข้อมูลที่ป้อน ไม่ได้มีวิจาร์ณญาณหรือความคิดเชิงวิพากษ์แบบมนุษย์ ดังนั้นผู้ใช้งานจึงจำเป็นต้องมีวิจาร์ณญาณในการคัดกรองข้อมูลเหล่านั้นก่อนนำไปใช้ เพื่อป้องกันการตัดสินใจที่ผิดพลาด

5. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์คือสิ่งที่ความสามารถเฉพาะตัวของมนุษย์ แม้ว่า AI จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ เช่น รูปภาพศิลปะ บทละคร นิยาย แต่สิ่งเหล่านั้นเกิดจากการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่เคยมีและนำมาประมวลผลตามคำสั่ง เมื่อทุกคนต่างใช้ AI โดยไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ก็ย่อมได้ผลลัพธ์ที่ไม่ได้แตกต่างกัน หากผู้ใช้งานสามารถเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ลงไปในงาน ก็จะช่วยสร้างความแตกต่างได้อย่างชัดเจนและมีคุณค่ามากขึ้น

6. ทักษะในการสื่อสาร ในการป้อนชุดคำสั่งให้ AI เพื่อตอบโจทย์หรือปัญหา ผู้ใช้งานจำเป็นต้องเรียบเรียงเนื้อหาคำสั่ง เพื่อให้ AI เข้าใจโจทย์ที่ผู้ใช้งานต้องการ และ AI จึงประมวลผลออกมาเป็นผลลัพธ์ ดังนั้นผู้ที่มีทักษะด้านการสื่อสารที่ดีจะช่วยให้สามารถออกแบบชุดคำสั่งได้อย่างชัดเจนและเกิดเป็นผลลัพธ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (<https://www.coraline.co.th/>)

ดังนั้น การใช้ทักษะในยุค AI มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ความรู้ในการใช้ข้อมูล การประเมินความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม บูรณาการกับทักษะทั้ง 6 ประการนี้ด้วย

หลักพุทธธรรมสำหรับการสื่อสารทางการเมือง

พระพุทธเจ้าได้สอนเรื่องการพูดไว้ในหลักสัมมาวาจาหรือเจรจาชอบซึ่งเป็นศีลพื้นฐานสำหรับสื่อสารมวลชนและบุคคลทั่วไปซึ่งให้ปฏิบัติตามองค์ประกอบ 4 ประการคือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 10. พ.ศ. 2546

1. ละมุสา คือ เว้นการพูดเท็จรวมถึงสัจจวาจา พูดคำจริง
2. ละปิสุณวาจา คือ เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึงพูดคำสมานสามัคคี
3. ละมรสุวาจา คือ เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึงพูดคำอ่อนหวานสุภาพ

4. ละสัมพัปปลาปะ คือ เว้นการพูดเพื่อเจ้า รวมถึงพูดคำมีประโยชน์

อีกประการหนึ่งบุคคลทั่วไปและสื่อสารมวลชนที่เรียกว่านักข่าวจะต้องพูดหรือเสนอข่าวสารที่ประกอบไปด้วยหลัก 5 ประการคือ

1. สัจจะ ได้แก่ เรื่องที่จะเสนอต่อมวลชนนั้น ต้องเป็นเรื่องจริง เสนอหรือส่งสารตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือน

2. ตถตา ได้แก่ เรื่องแท้ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นเรื่องแท้ เสนอตามสภาพที่แท้จริงไม่คาดเดา ไม่แต่งแต้มใส่สี ใส่ไข่

3. กาละ ได้แก่ เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา

4. ปิยะ ได้แก่ เรื่องที่เสนอนั้นเป็นเรื่องที่คนชอบ หรือเสนอโดยวิธีที่ผู้รับสารชื่นชอบ

5. อัตถะ ได้แก่ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ในบางครั้งบางสถานการณ์ ผู้ส่งสารอาจต้องพิจารณาด้วยปัญญาว่า บางเรื่องอาจไม่เหมาะสมกับเวลา อาจจะไม่เป็นที่พอใจของคนบางกลุ่มบางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนั้นไปแล้วเกิดประโยชน์ต่อมหาชน ผู้ส่งสาร อาจจะต้องกระทำ หรือควรกระทำ

คุณสมบัติของสื่อสารมวลชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา อีกประการหนึ่ง จะต้องประกอบไปด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการคือ

1. มี อัมมัญญตา เป็นผู้รู้ธรรมะ คือหลักการ หลักความจริง เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร รู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตนเอง

2. มี อัตถัญญตา รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอนชัดเจน

3. มี อัตตัญญตา รู้จักตนเอง รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างไร การรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตน สามารถสื่อสารภายในตนได้อย่างดีเยี่ยมผู้สามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุมีผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง

4. มี มัตตัญญตา รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี การสื่อสารบางอย่างหากมากเกินไป ผู้รับสารก็รับไม่ได้ หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอ การรู้จักประมาณในการสื่อสารคือไม่ส่งสารซ้ำซากมากเกินไป น้อยเกินไป จึงเป็นคุณสมบัติประการสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ส่งสาร

5. มี กาลัญญตา รู้จักเวลา ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาในการสื่อสารว่าเวลาไหนควรเวลาไหนไม่ควร หากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสารแม้ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในตน การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารมวลชน นอกจากการสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วบางที่ยังอาจมีเรื่องมีราวตามมาด้วย หากเราย้อนดูประวัติศาสตร์ แม้แต่นักวิทยาศาสตร์ดัง ๆ ของโลกยังต้องได้รับโทษจากการประกาศสัจธรรมในเวลาที่ไม่เหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559)

ดังนั้น ผู้สื่อสารที่ดีจะต้องมีทักษะพื้นฐานในด้านการสื่อสาร เช่น การใช้ภาษาในการสื่อสาร ในเรื่องการออกเสียง การเข้าใจความหมายของคำ การใช้ประโยค การใช้ถ้อยคำในการส่งสาร การใช้ประโยคในการส่งสาร และการรับสาร นอกจากนี้หลักการพระพุทธศาสนายังกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่พึงประสงค์ตามหลักสัปบุรุษธรรม 7 ประการอีกด้วย.

นอกจากนี้ การที่ประเทศจะมีความสงบสุขได้นั้น จะต้องมียุติธรรมที่ปกครองด้วยความยุติธรรม ซึ่งวิธีการที่จะก่อให้เกิดรัฐบาลเช่นนี้ได้ นั้นผู้ปกครองจะต้องยึดหลักคำสอนว่าด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 นั้นเอง มีดังนี้

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรม 4 ประการที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเองดังต่อไปนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559)

1. ทาน คือการรู้จักให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือด้วยการแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่นที่ควรให้ตลอดจนให้ปัญญา และศิลปวิทยารวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปิยวาจา คือการพูดจาน่ารัก ปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน ไพเราะ เป็นที่รัก พูดด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟัง ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. อัตถจริยา คือการบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์การทำตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมู่คณะ และสังคม และประเทศชาติมีความก้าวหน้า ได้รับความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

4. สมานัตตตา คือการปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลื้อมเกิดความสุข และความสามัคคีในหมู่คณะ

บทสรุป

การสื่อสารทางการเมืองคือกระบวนการสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน โดยที่กลุ่มองค์กรทางการเมืองมีความต้องการการสนับสนุนจากประชาชนจึงจำเป็นต้องทำการส่งสาร ผ่านสื่อมวลชน ไปยังประชาชน สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ในการเผยแพร่ข่าวสารนั้น ภายใต้

มุมมองของตนเอง ซึ่งอาจมีอคติ หรือทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง เป็นสิ่งที่ประชาชนผู้รับสารจะใช้วิจารณ์ญาณ ในการวินิจฉัยตัดสินและในขณะเดียวกันประชาชนก็อาจส่งสารไปยังกลุ่มองค์กรทางการเมืองเพื่อเสนอแนวทาง เรียกร้องต่อต้าน โดยผ่านไปยังสื่อมวลชน ซึ่งอาจเป็นจดหมาย หรือทัศนคติจากการหยั่งเสียง (Poll) ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการนี้ สื่อมวลชนนอกจากจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทั้ง 2 กลุ่มแล้วยังสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารได้อีกด้วย โดยวิธีการนำเสนอความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ บุกวิเคราะหผ่านคอลัมน์ต่าง ๆ และแม้แต่ในเนื้อหาของข่าวเอง การกลั่นกรองที่จะนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ ข่าวเล็ก หรือไม่นำเสนอก็เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารทางการเมืองด้วย การใช้ทักษะในยุค AI มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ความรู้ในการใช้ข้อมูล การประเมินความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักวจีสุจริต 4 หลักจริยธรรม 5 ประการ และหลักสัปปริสธรรม 7 บุรณการกับทักษะทั้ง 6 ประการนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

นันทนา นันทวโรภาส. (2563) สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก.

Brian McNair, (1995). An Introduction to Political Communication, New York : Routledge